

ВІДГУК

**офіційного опонента про дисертаційне дослідження
Власенко Анни Олександрівни «Підготовка майбутніх учителів
іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі»,
подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних
наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

З метою реалізації провідних напрямів розбудови національної системи освіти, досягнення професійної мобільності майбутніх педагогів ведеться постійний пошук варіативних дидактичних систем, інноваційних технологій професійної підготовки сучасної генерації фахівців на рівні європейських і світових освітніх стандартів. Означене вимагає застосування в освітньому процесі вищих навчальних закладів комплексу інноваційних педагогічних технологій, їх самостійне моделювання та конструювання, а також упровадження, педагогічно виправданих освітніх проектів. А, відтак, виникає нагальна потреба якісної підготовки педагогів до проектної діяльності, оволодіння ними методологією та методиками педагогічного проектування. Долучаючись до педагогічного проектування вчитель має змогу перебувати в різних позиціях, зокрема: бути організатором проектної діяльності учнів, будуючи свою роботу за методом проектів; розробником освітніх проектів, навчальних програм, навчальних посібників тощо; може залучатися до виконання освітніх проектів, їх експертизи та оцінювання. Це допоможе майбутньому фахівцю органічно включитися в педагогічну діяльність, практично застосовуючи професійні знання та вміння на практиці. Зазначене безпосередньо стосується й підготовки майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі.

Аналіз наукових джерел, а також результатів діагностування учнів молодшого шкільного віку засвідчують, що традиційний підхід до навчання іноземної мови не завжди повною мірою відповідає потребам сьогодення, тому існує необхідність широко застосовувати інноваційні методи навчання, які уможливають формування здатності самостійно здобувати знання, вирішувати комунікативні завдання, формувати іншомовну компетентність. Переконані, що саме активне впровадження проектної діяльності в практичну

роботу вчителів, зокрема іноземної мови, стає одним із пріоритетних завдань нової української школи. А це можливо лише за умови ґрунтовної підготовки фахівців із застосуванням практико-орієнтованого підходу. Підсилюючи цю думку, маємо погодитись, що суттєвим недоліком підготовки майбутніх учителів іноземної мови є те, що вона здійснюється переважно в теоретико-репродуктивній площині, наслідком чого є недосконалість її змістово-методичного забезпечення, знеособленість і заорганізованість освітнього процесу, а звідси – недостатня готовність майбутніх фахівців до виконання професійних обов'язків, домінування у практичній діяльності загально прийнятих традиційних видів, форм і методів навчання.

Виходячи із зазначеного попередньо, дисертаційне дослідження Анни Олександрівни Власенко з теми: «Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі» є актуальним як у теоретичному, так і практичному аспектах.

Щодо аналізу змісту дисертації, то необхідно підкреслити, що здобувачкою логічно обґрунтовано та ретельно розроблено її структуру, особливої уваги заслуговує єдність побудови та розміщення смислових блоків, розділів і підрозділів. Співвіднесення теми, компонентів і змісту роботи не викликає сумнівів.

Актуальність досліджуваної проблеми, її теоретичні засади одержали в дисертації належне обґрунтування, аргументацію та конкретизацію. Дисертанткою чітко сформульовано мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу дослідження, встановлено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів. Ретельний аналіз змісту дисертації та автореферату дозволив зробити висновок про їх наукову обґрунтованість, логічність і послідовність у вирішенні поставлених завдань, а також про наукову ерудицію і здатність авторки долати складні педагогічні проблеми.

Варто підкреслити, що для реалізації поставлених завдань, досягнення мети і перевірки гіпотези Анною Олександрівною застосовано комплекс

теоретичних, емпіричних і статистичних методів дослідження. Позитивним є те, що вони добиралися відповідно до завдань конкретного етапу наукової роботи; прийоми та операції з теоретичним і фактичним матеріалом здійснювалися послідовно, відповідно до програми і методики наукового пошуку.

Дисертанткою здійснено аналіз наукових джерел із досліджуваної проблеми (364 найменування, з них 27 – іноземними мовами), що дозволило їй визначити і розширити сутність базових понять.

До позитиву варто віднести й проведений дослідницею детальний аналіз розвитку проектного навчання як за кордоном, так і в Україні, зокрема: це ретельне вивчення наукових напрацювань американських учених Джона Дьюї (чиказька школа), Вільяма Кілпатрика, які є основоположними для розвитку проектної діяльності; вітчизняних – А.Макаренка, В.Сухомлинського, Г.Ващенко, В.Беспалька.

Зокрема авторці притаманна дефініційна виваженість, що визначається в аналізі структури готовності майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі, а також визначенні її критеріїв, а саме: мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та відповідних показників. Нам імпонує також авторське розуміння дефініції «проектна діяльність» (с.44–49 дисертації), що є свідченням ґрунтовності теоретичних і методичних засад проведеної наукової розвідки.

Не можемо залишити поза увагою й те, що дослідницею виокремлено цілий комплекс умінь, притаманних майбутньому вчителю іноземної мови в початковій школі, який буде здійснювати проектну діяльність, а саме: управлінські, інформаційні, дослідницькі, проектувальні тощо.

У загальних висновках викладено основні результати теоретико-прикладного дослідження, які було висвітлено в 15 публікаціях, із них – 5 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 – зарубіжних тощо. Вважаємо, що у дисертації на належному науковому рівні аналізується матеріал, узагальнюються факти, формулюються й аргументуються

положення та висновки, вірогідність яких забезпечується системним аналізом теоретичного й емпіричного матеріалу.

Заслуговує на схвалення детальний аналіз проведеного констатувального етапу експерименту, результати якого були об'єктивними щодо перевірки готовності майбутніх педагогів до проектної діяльності в початковій школі. Авторкою визначено також чинники, які негативно впливали на формування означеної готовності.

Викладене попередньо засвідчує належний ступінь достовірності прикладних результатів дисертаційного дослідження, що досягається не лише завдяки теоретичним методам, а й проведеній експериментальній роботі з наступним аналізом її результатів, математичним обробленням отриманих даних. Це дозволило дослідниці обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі.

Що стосується наукової новизни одержаних результатів, то варто зазначити, що у рецензованій дисертації вперше теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі, до яких віднесено: вдосконалення змісту підготовки з метою формування у студентів теоретичних основ проектної діяльності; активізацію мотивації до її здійснення; оволодіння досвідом проведення проектної діяльності, а також розроблення відповідної моделі підготовки, яка охоплює методологічно-цільовий, змістово-процесуальний, результативно-оцінний блоки.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні та впровадженні в освітній процес ВНЗ методики діагностування готовності майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності у початковій школі; курсу за вибором «Проектна діяльність на уроках іноземної мови в початковій школі»; застосуванні дидактичних проектних матеріалів у викладанні навчальних дисциплін «Практика усного та писемного мовлення»

і «Країнознавство».

Додатки, подані в дисертації (50 с.), конкретизують її зміст, мають практичне спрямування і можуть бути корисними для викладачів вищих навчальних педагогічних закладів.

Окрім цього, варто підкреслити ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертаційної роботи. Зміст і структура автореферату дисертаційного дослідження А.О.Власенко відповідає існуючим вимогам, дає чітке уявлення про особливості та результати наукового пошуку.

Оцінюючи дисертацію загалом позитивно, варто зробити висновок, що вона є цілком оригінальним самостійним дослідженням актуальної проблеми теорії та методики професійної освіти і заслуговує позитивної оцінки. Водночас спонукає до роздумів, із якими вважаємо за необхідне поділитися з членами Спеціалізованої вченої ради, присутніми, запросити до участі у науковій дискусії з положень, винесених на захист.

Відтак, вважаємо за необхідне коротко розглянути дискусійні питання, зауваження та пропозиції:

1. На нашу думку, перелік базових понять доцільно було б доповнити дефініціями: «*проектне навчання*», яке, до речі, деталізується в першому розділі (п.1.2, с.48); «*проектні технології*», які безпосередньо розширюють складові *проектної діяльності*. Потребує також ширшого розгляду сутність поняття «*готовність майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності у початковій школі*», яке теж не віднесено до базових.

2. У процесі аналізу складових навчальних дисциплін, спрямованих на підготовку майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності у початковій школі, варто було б для унаочнення скористатись відповідною матрицею, яка відображала б включення проектних знань у процес вивчення студентами навчальних дисциплін відповідно до плану.

3. Щодо *складових моделі* підготовки майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності у початковій школі, то вважаємо за необхідне зауважити: по-перше, варто було б складову «*Підходи*» розширити

індивідуальним, диференційованим, практико-спрямованим, творчим підходами, адже у процесі проектної діяльності в початковій школі вони є видовими і системоутворювальними; по-друге, потребує уточнення (відповідно до означеної проблеми) змістове наповнення підготовки фахівців (навчальний план, навчальні програми, навчально-методичне забезпечення тощо); по-третє, бажано було б відобразити компоненти готовності (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний), адже на основі них авторкою визначено критерії та рівні.

4. Потребують також уточнення та корекції *засоби навчання*, зазначені у моделі як складова підготовки, адже *атмосфера співтворчості, психологічний комфорт, рефлексія* в професійній дидактиці не вважаються засобами навчання.

5. Вважаємо, що авторці доцільно було б зробити розширений коментар до рисунків, схем і таблиць, поданих у тексті дисертації.

6. Висновки до розділів дисертаційної роботи не завжди корелюються із проміжними і відображають вирішення поставлених завдань, відтак, необхідно було б подати більше аналітичних узагальнень у висновках до другого розділу, бажано було б скоротити висновки до третього розділу, адже вони мають описово-репродуктивний характер.

7. Не завадило б деталізувати матеріали, подані у додатках. Це, на нашу думку, суттєво сприяло б цілісності аналізу освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ. Їх змістове наповнення потребує також уточнення (с.155 – 158; 167).

Однак висловлені зауваження та побажання мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота Власенко Анни Олександрівни «Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі» є завершеною самостійною працею, в якій отримано нові наукові результати. За актуальністю й змістом, обсягом і якістю оформлення,

повнотою викладу теоретичних положень і практичних напрацювань у дисертації й публікаціях, дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановкою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р., №567 (зі змінами, внесеними Постановою КМУ №656 від 19.08.2015), а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри початкової освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

[Handwritten signature]
С.М.Мартиненко

